

profesor *University of California* v Los Angeles. Do svobodného světa ho následovalo 80 jeho spolupracovníků, z nichž nikdo nebyl při nejrůznějších formách útěku chycen. Na penzi žil profesor Svoboda u svého syna na předměstí Portlandu, kde zemřel v roce 1980 právě při výbuchu blízké sopky St. Helen.

Konečně se k němu začíná hlásit i jeho vlast. V roce 1999 Antonín Svoboda obdržel od prezidenta Václava Havla in memoriam medaili za zásluhy prvního stupně. V letošním jubilejním roce vychází v nakladatelství Pražská technika kniha *Memorable Ideas of a Computer School: The Life and*

Work of Antonin Svoboda, kterou sestavil Svobodův žák a spolupracovník profesor Jiří Klír, a současně životopisná kniha *Počítače z Loretánského náměstí – Život a dílo Antonína Svobody* autorů J. Klíra a P. Vysokého (obr. 3).

Petr Vysoký

Chybí aktuální strategie rozvoje naší země

Nemáme jasný plán stanovující cíle v tom, jakou zemi chceme být, na které obory vědy a produkce se chceme soustředit, jak těmto cílům přizpůsobíme vzdělávání, jaká role zůstane státu, jak budeme motivovat podniky a soukromý sektor k účasti na strategii růstu konkurenceschopnosti naší země. Důležité je věnovat pozornost uplatňování myšlenek chytrých mozků a vytvořit atmosféru vhodnou pro vznik excelentních pracovišť ve zvolených oborech.

Máme Radu vlády pro výzkum a vývoj v čele s premiérem

Proinovační činnost Rady vlády pro výzkum a vývoj je usnadněna tím, že funkci předsedy zastává současný premiér. Není pochyb o tom, že realizace celostátně respektované rozvojové strategie našeho výzkumu, vývoje a průmyslové produkce a odborného školství se všestrannou podporou premiéra má velkou naději na úspěch. Vzhledem k významu potřebných rozhodnutí by měl předseda vlády považovat funkci předsedy Rady vlády pro výzkum a vývoj za dominantní náplň své každodenní práce. K tomu potřebuje velmi kvalifikované odborné zázemí, schopné rozpoznat nevhodnější zaměření jeho proinovačních snah, zahrnujících i zahraniční zkušenosti se zohledněním domácích specifik, dbát na uplatňování vlastních inovačních schopností v náročnějších oblastech vědy a techniky. Rada vlády pro výzkum a vývoj se musí chovat manažersky, rozvoj vědy a techniky a zavádění jejich výsledků do praxe musí řídit. Pro pracovníky, kteří to nedokážou, tam není místo. To by měl zaříditi premiér.

Česká republika má nejlepší pozici ve výzkumu a vzdělávání mezi novými členskými zeměmi EU a řadí se, co se týče technických znalostí, ke středně rozvinutým zemím EU.

Ambiciózní představa premiéra vyslovená při zahájení letošního Mezinárodního veletrhu v Brně o očekávaných úspěších našeho průmyslu vyžaduje vyšší kvalitu většiny pracovníků ve vedoucích pozicích, jejichž činnost se promítá do politického a ekonomického obrazu České republiky i do reálných představ o její budoucnosti.

Z více důvodů musí být v České republice zdokonalována kritéria výběru témat průmyslového výzkumu a vývoje podporovaných ze státního rozpočtu a srozumitelně popsány do-

sahované výsledky a očekávané efekty jejich využití v průmyslu. V minulosti nebyl tento požadavek plněn na potřebné úrovni, a v důsledku toho přišel stát o značné částky.

Naše vysoké školy a průmysl

Jedním z nejdůležitějších současných úkolů je přiblížit úroveň výuky aktuálním požadavkům výzkumu a vývoje v praxi a naplnit význam pojmu „ekonomická výkonnost technických škol“ neakceptováním požadavků na rozšiřování výuky s obsahem nežádaným v průmyslu a s podporou rozšiřování výuky s obsahem aktuálním pro výzkum, vývoj a produkci v praxi. Tento problém souvisí s řídicí činností ministerstva školství, se zvýšením počtu vzdělaných vysokoškolských profesorů s tvůrčí praxí v moderních technických oborech a jejich patřičným finančním oceněním, s vybavením školních laboratoří moderní měřicí a zkušební technikou.

Podpora státu je dosud soustředěna více na základní než aplikovaný výzkum. Situace je komplikována tím, že většina podniků i s technicky náročnou produkcí postrádá výzkumná a často i dostatečně dimenzovaná vývojová oddělení. Tato skutečnost brání spolupráci s vysokými školami, kterým ve výrobních podnicích chybějí partneři. Měl jsem možnost ověřit efektivnost takové spolupráce v německých firmách světového významu, v Erlangenu ve firmě Siemens a v Darmstadtu ve firmě Carl Schenck. Firmy rozšiřují svá výzkumná pracoviště o snaživé studenty a přístrojovou techniku ve školních laboratořích. Školy získávají konkrétní představu o aktuálních problémech výzkumu ve špičkových firmách a finanční prostředky a studenti možnost nástupu do výzkumu firem už s určitou praxí. Taková spolupráce je u nás navíc usnadňována možností výhodně se ucházet o granty Evropské unie. Je třeba připomenout, že spolupráce s pracovníky základního výzkumu je žádoucí v podnicích s vývojem a produkcí složitých výrobků vybavených např. komplexní mikroelektronikou, náročnou informační technikou atd.

Rozdílné výsledky českých podniků

Většina výrobních podniků usilujících o export svých výrobků poznala, že globalizace světového hospodářství není klidný a přátel-

ský proces nakloněný uchazečům o vstup na světový trh. Naopak, stupňuje světovou konkurenci a vyznačuje se dravou soutěží výrobců o výhodné pozice. Slabí výrobci zanikají a ti silní časem posilují.

Máme desítky a možná stovky excelentních podniků, které v technických oborech představují světovou špičku. Máme však i podniky, které především vlivem neznalosti či vlivem neuvěřitelné nedbalosti vedoucích pracovníků neobstály. Například Aero Vodochody. Několik let zůstává v naší paměti zlý skutek, kterého se dopustili tehdejší ministr národní obrany a náčelník generálního štábu, kteří vystoupili v České televizi se lživými projevy pomlouvajícími bojové stíhačky z Aero Vodochody, aby zakryli své neuvěřitelné omyly při plánování letecké výzbroje naší armády. Čím se dnes oba pánové žijí?

Druhý ohromný malér Aero Vodochody mají na svědomí vedoucí pracovníci Aera, kteří se podíleli na řízení vývoje malého dopravního letounu Ae270 Ibis, jehož hlavní technické údaje byly dohodnuty se spolujednatelům společného podniku, s tchajwanskou firmou AIDC. Ty však nemohly být vzhledem k nevhodně zvolené koncepci letounu splněny. Vedoucí pracovníci Aera tuto skutečnost delší dobu znali, a přesto se v pracích na letounu bez naděje na úspěšné dokončení několik let pokračovalo. Vznikly značné ztráty. Kdo byl potrestán? Jen několik set propuštěných pracovníků.

O kvalitě výrobků a úspěchu podniků rozhoduje kvalita řízení

Motorem růstu ekonomiky a jejím konkurenčním triumfem jsou pracoviště s nejvyšší úrovní inovací a výrobky s vysokou přídavnou hodnotou.

Kardinálním problémem je docílit, aby mimořádné významné osobnosti svým intelektem a pracovitostí dostávaly možnost věnovat se odborné činnosti tam, kde společnosti přinesou největší užitek. Není tajemstvím, že nezanedbatelná část významných pozic v našem školství, průmyslu a ve státní správě je obsazena pracovníky chabé výkonnosti s dlouhodobě trpěnou netvůrčí činností. To naší zemi velice škodí. Máme mnoho tvůrčích lidí s dostatečným intelektem, kterým je třeba řídicí činnost nabídnout.

Ing. Jiří Černohorský, Dr.Sc.